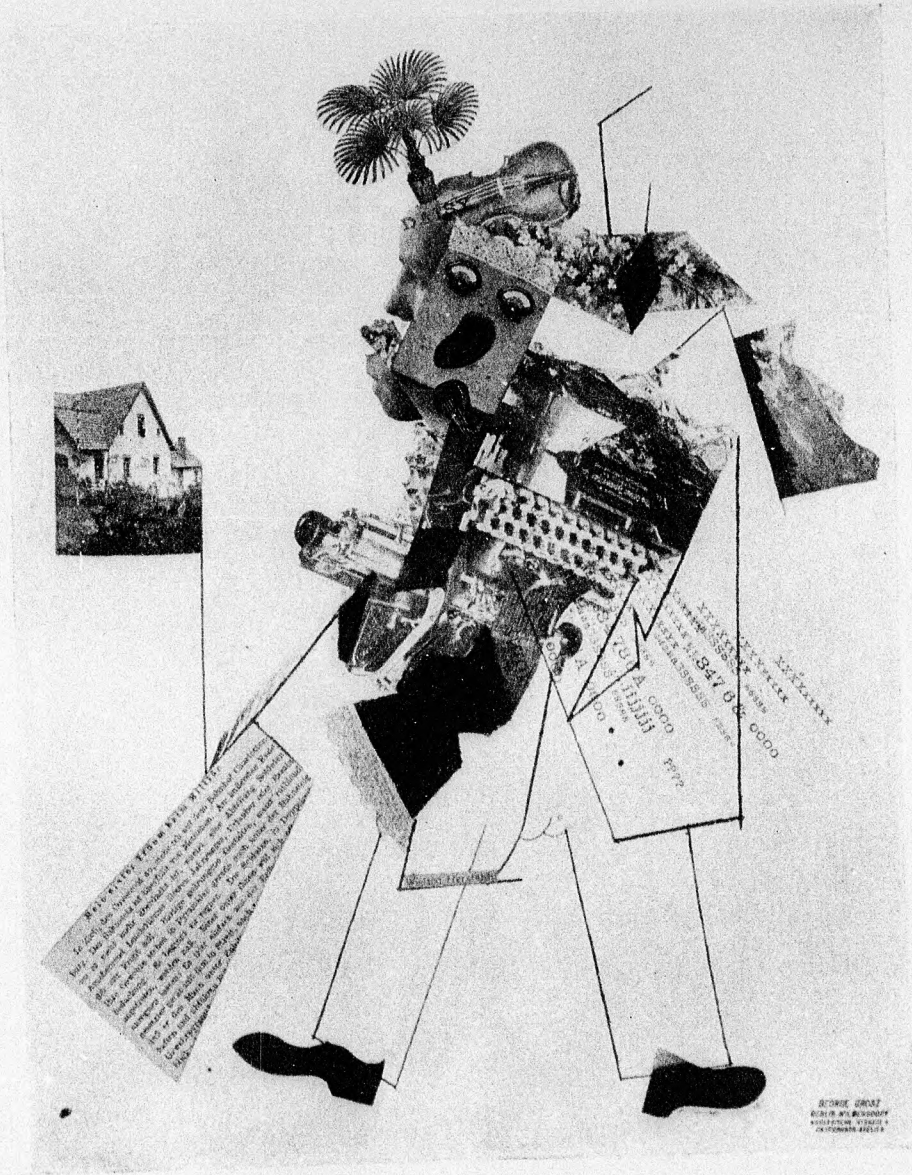

AK VISTA FORAT

8

Az ég akkor fiatal mázolókat könnyezett elaggott patikusok csőréen nyafogtak a floták és azt hittük cérnaéletünkön megoldódik a tragikus esemény
 ó hogyis szónokolt egyszer jó öreganyám
 ó hol is vagyok én hogy ti nem vagytok mellettem a legbátrabbak nadrágszíján még abban a pillanatban összeszaladtak a lyukak ó kiszela méla bávátag ó lapátoláso s o jaj a szobalányok most aranyarkantyukat csempésznek az öregurak gerince alá sirni kiáltani sikolytani
 ki nyulna át hozzám a barram-buci kert sövényén semmi kétség ó nyugodtan ül a hangyabolyon szabadítsátok ki a patkoló kovácsokat az álhirlapírókat és az örültéket
 Páris előtt megálltak az elefántok busan és rettentően mint a koporsók
 Paul Klee lelőtte az akvarell-madarat csak a költők és a tányérszemű siberek úsznak még ide-oda a levegőben
 ók okosságból vannak öntve ók megélnék a saját zsirujukon hej de neki vagyok keseredve
 add ide a rózsaszínű szallagokat hogy szívem fölé köthessem a mosdótálat
 mindenre el kell készülnünk
 az ujságok már megírták hogy a harangok visszavándoroltak az országba a békák zöldselyem ruhájukban ráültek a szókókutakra s az asszonyok is kürtökbe akasztották gyönyörű lábszáraikat

11

A reggel beleültette magát a kirakatokba és a konfirmációs ajándékok értéksülyedése és a matrózok
 kik tegnapelőtt még egyszerű hintáslegények voltak Hamburg környékén
 mi fűrészpórral töltött fejekkel emlékezünk pispogácsáinkra
 a férfiak pedig ki akarnak nyujtózni
 de az asszonyok szemük elé tarisznyázzák a mellüket
 ó jaj jaj jaj
 messze messze föl-vörösödnek a szerencsenkölykök mindenki gondolja meg az indulás lehetőségét a fákon jól fölakasztott péklegények szellőznek kóristalányok kiútták a hold olaját
 ha mégis tengerfelé kapaszkodnának belőlünk a viziborjuk
 az ég szétrongyolódik holmi papagálykalitkákon nyomd meg a gombot erősen erősen
 világosság betölti a dimenziókat kiáltások esipkebokra virágozik ki az idő tenyerén
 a balkon rácán végigszaladt a vörös kanmacska Budapest alatt meghaltak a tavaszok hol elvesztettük fiatalságunkat
 Hindenburg imitációk kukurítanak a távolságok között
 lépünk ki egyszerre mind a két lábunkkal ma még visszajáról is megcsinálhatunk mindent ma még uszhatunk ma még kiverhetjük a pipánkat ó testvéreim
 EZ AZ EGYENSÜLY
 de a jó angyal át akarja lépni életünket

13

Adósságaim kimerítették a merészségem egyszerű gyerekeknek csaptam föl kinek még krumplucukorból vannak a körmei s este az utcasarokra teszi ki a szemeit
 nekítámaszkodni a szívárványnak akarom

A MA ISTÁK

„elmebajnokok legyenek“

„VÖRÖS PILÓTÁK“

„SZÜZLÁNYOK“

„VAGY BORBÉLYLEGÉNYEK“

de az üveges mesterségre is büszke lehet valaki még jóléri magát bennem a fiatal liget huzzátok hát föl a redőnyöket egy ház aki elaludt az eső alatt ime rézbandériumokkal megérkeztek a karmelita barátok

OOOoo

Proletárok! ti csak láncaitokat veszthetitek el, de cserébe megnyerhetitek az egész világot, a papok a generálisok a karmesterek a szobaasszonyok senki se tegye ki fogait az éjjeliszekrényre akarát föl-szókókutazik anyámra is gondolok egy elefánt szörnyű nagy ivben megindult az Eifeltoronnytól jobbfelé a vak harmonikás kitette a lelkét a napfényre tudjátok meg hogy én vagyok a hős aki megeszi a kölykeit
 s azok a legboldogabbak akik boldogtalanok egy szerencsétlen megpróbálta a fából vaskarikát és beletörték a fogai
 kerülj a virágos hátulju szamarakat és a nagyon szép asszonyokat
 a szavak nem azért vannak hogy tartalmat hurcoljanak mint a zsákhordók
 a költő azonban egész bátran a feje tetejére állhat egyszer majd eljön értünk a halál
 de igaz a halál nulla
 príbékek szeretik a családi tűzhely melegét s ami a legrtragikusabb az életben az az egyenes vonal

12

Őseinket szőröstől-bőröstől megették a sipládák 1914 előtt a romantika hasonló volt a talajvizhez ó szolid csigahátuljú némben az isten szeméhez címzett kocsmában
 a nap még nem találta meg a taplót az elnyomottak füleiben
 te azonban ott ülsz az asztalfőn gumisarkot és bankrészvénnyeket trombitálsz a kisujjadon és tudod engem is bejöttök
 óránként 365-ször fordulok meg saját tengelyem körül és néha fölrepülök
 mindig velem vagy és a testvéreink kiket itt egyszerűen kerge-birkáknak neveznek vagy svindlereknek nyelvünkön leakasztottuk a hárfákat fejünkön ki-fésültük a grammatikát
 egésznap feszítő vasakkal dolgozunk az agyvelőnkben ha kedve jönne valakinek kiinni a téntánkat körülsétálni az ég alján
 a pártvezérek belénk fáznak mint valami rozsdás szögek

mostanában sokszor gondolok rá legjobb lenne
O-K-O-S-N-A-K lenni
de te még mindig ott ülsz azon az átkozott edényen
és énekeled
takarjátok le a szememet meghalok a bubánattól
madaraknak mért nem adott kopolyukat is az istenke
levelet az ághoz mért nem kötözte oda spárgával is
az istenke
ökröknek mért olyan irigylendők a szemek s a lov-
nak mért nem adott szarvakat is az istenke
az lenne hivatásod hogy az első ruhatári számot
visszaragasd a világ homlokára
különben mit ér ha valaki le tudja nyelni a ventilá-
torokat fizetett váltóórnek mindig akad más dolga is
föl a logikával és a tyukszemvágó bárdokkal
csak egy út van egyenes
és ez az uttalanság
az lesz a mi első szép napunk mikor találkozni fogunk
a kisgyerekekkel
ki előtt még ruha nélkül mer megállni az anyja

Kassák Lajos

A SZINPAD

1. BELSŐ PROBLÉMÁK

II.

Leszögezem a már részletesen kifejtett (lásd: „Ma” 1919. IV. évf., 4., 5., 6. és 1920. V. évf., 1–2 számaiban „Teljes színpad” címmel) alapelveket:

A dráma nem irodalom; a színpad nem képzőművészeti térlehetőség; a színjátszás nem előadóművészet. A három együttesen — és csak együttesen — egy külön művészet: a teljes színpad művésze.

A dráma feladata absztrakt elemeket materializálni. Hivatása a cselekvést cselekvés formájában mutatni meg.

A színpad (mindig a teljes színpadról beszélünk) egy világforma kollektív élethitének koncentrikus, teljesen egységes, életvíziója a cselekvés formájában.

A kollektív hit a kollektív életöröm tudatosodott végcélja, ahol ez a hit maga az individuumban kiteljesedett kollektivitás és ahol ez a kollektivitás az életöröm korlátok nélküli kiteljesedésének egyedüli lehetősége.

A hit materiális formája: a tett.

A teljes színpad az egyedüli művészet, ahol a tett a saját formájában nyilatkozik meg. Tehát a színpadon a hit elsődleges materiális formájában kerül a néző elé.

A teljes színpad fogalmához és megnyilatkozási formáinak meghatározásához a kollektív hitből és kollektív cselekvésből kiindulva jutunk el.

A kollektív hit az életnek egy időhöz és térhez nem kötött egysége.

A művészet célja ezt az egységet a maga összetevőire bontott valóságában formába önteni: a művészet formanyelvébe materializálni.

A színpad formanyelve a cselekvés.

A cselekvés; mégpedig nem mint egy lehetőség, hanem mint egyedüli forma. A cselekvés így időhöz és térhez nem kötött egysége az életformáknak.

Időhöz és térhez nem kötött egység; tehát ahol az egység már nem formaprobléma, nem a megépítés kompozíciójának kérdése, hanem valami magasabbrendű: belső problémája a cselekvésnek. Miértje, nem pedig hogyanja. Az egységet a tett megszületése hordja magában és ez határozza meg további kifejlődését.

Világszemléleti egység.

Bővebben:

Adva van egy a tömegek elé tárulkozó térség, amelyen történnie kell valaminek, amiben meglátjuk a bennünk (tömegben) élő hit (komoly vagy nem komoly) akadályokon keresztül történő előerohanását egy bennünk élő célért: az életörömet.

A mi hitünk cselekvésekbe materializálása, az összesség szempontjából, egy hatalmas káosz, amely a kirobbanásában pontosan meg nem határozható helyen, pontosan meg nem határozható időben is (ez is fontos) pontosan meg nem határozható eszközzel kavargó. A káoszt egyetlen nagy törvény dominálja: az élet örök mozgásának törvénye. És egyetlen törvény irányítja célba: az életörömünkért az egy hit vágányára terelt mozgás világszemléleti egysége.

Mi, a tömeg, nem ezt a káoszt akarjuk látni a színpadon.

De nem is a káosz egy kiválogatott darabkáját. És nem is a káosz esztétikus elrendezettségét a „jél-bevált” formaszabályok klisszején.

A káosz egységét akarjuk. A nagy rend (a fölöttünk álló élettörvény: mozgástörvény) rendszertelenségekből történt összetevődésében levő nagy rendet, úgy ahogy azt a látó ember (a művész) a saját formanyelvén élenktörténeti.

Mondhatom így: a káosz értelmét akarjuk. A káosz rendjét. A káosz egységét.

De mindezt nem metafizikus képletekben, nem elvont mondatokban és nem könnyű szimbólumaiban a színnek, gesztusnak, hanem a káosznak a formájában: a cselekvésben.

De mi az, hogy: cselekvés?

És: hogyan jutunk a cselekvések koncentrikus egységéhez egy „koncentrikus cselekvés” formájában?

A cselekvés, mondtuk, a hit materiális formája. A cselekvések végnélküli folyamata adja a fenti káoszt, amit nevezhetünk így is: élet.

Mit ad ez a káosz a művésznek? Lényegét és formákat. Meghatározott lényegét és a lényeg meghatározott formáit. A művészethez induló ember számára tehát kettő az út. Vagy felhasználja és a saját egyéni formanyelvén újraalkotja a meghatározott lényeg béléget magukon viselő formákat — vagy csak szélsőséges lehetőségeknek tekinti a formákat (igen: a meghatározott formákat!) és a saját formanyelvén meg akarja alkotni a lényegét.

Ezt az egyetlen lényegét azonban csakis formákban alkothatja meg.

Az első eset a lényeg formáinak formáit adja, ahol a művészi formák mögött ismét formákat látunk és érzünk elsősorban.

A második eset a lényeg formáit adja; tehát magát a lényegét első megnyilvánulási formáiban. Ezek a formák (művészi formák) teljesen egyenértékűek a káosz elsődleges formáival: azaz az élet formáival: azaz a lényeg (a hit) materiális formájával — a cselekvéssel.

Ebben az esetben a forma aktív mozgás: cselekvés.

Ebben az esetben a színpad cselekvése tiszta, elsődleges életforma a káosz fölé emelkedett művész megalkotásában.

III.

A káosz, mint forma, jelenti a lényegét.

A káosz egyes cselekvései, mint formák, nem csak megnyilvánulásai, hanem szimbólumai is a lényegnek. Mégpedig mindig olyan mértékben szimbólumai, amilyen szoros az összefüggésük magával a lényeggel; vagyis amennyire magából a lényegből születtek, nem pedig már egy másik formából.

A művészethez induló két ut közül az elsőn, amikor a művész a formákat alkotja újra a maga formanyelvén, a művész szimbóluma mindig egy cselekvésnek a szimbóluma, tehát a szimbólum szimbóluma, ahol a lényeg csak a szimbolizált szimbólumon keresztül kapjuk, mint a két szembeállított tükörnél az egyik tükör tükörképét a másik tükörben, esetleg az első tükör tükörképének a tükörképét magában az első tükörben, (gondoljunk ilyen berendezésű borbélyműhelyekre) ahol az első tükör a saját tükörlapján is megkicsinyülve és meghomályosodva jelenik meg.

Amit így kapunk az a lényeg szimbolizáló forma (maga is szimbólum: „szimbolikus cselekvés”) szimbóluma. Így a színpad: szimbolikus cselekvések a szimbolikus cselekvés formájában. (Ez már a „magasabb-igényű” színpad és itt még csak nem is utalunk a teljesen formajátékokba tévedt színpadokra.)

A színpadnak (drámának, színjátásnak) nem lehet csak ez a célja.

Eszköze sem, mert így neméri fel, amit várunk tőle.

Nem jut el a „cselekvések koncentrikus egységéhez (ami egy a lényeggel) egy koncentrikus cselekvés formájában.”

Az idevezető eszköz szintén a szimbólum.

Az elsődleges forma. Vagyis a lényeg szimbóluma.

Megkülönböztetésül: a monumentális szimbólum.

Maga a tükör.

A lényegből elinduló cselekvés, amely energiáit, mozgási dinamikáját, magától a lényegtől kapta s ahol a formákat mozgató energia maga a lényeg.

És csak ezen a ponton szabadul meg a dráma (a színpad) az ugynevezett irodalmiságtól; amikor nem egy történet (egy keret) történik meg a színpadon, amiből a legjobb esetben is csak kianalizálhatjuk a kettős formákba burkolt lényegét, hanem maga a lényeg történik.

IV.

Itt oldódik meg a tér- és időprobléma is.

Ha a dráma az életnek (a káosz) művészi szempontjából kiválogatott történéseit adja, ezek a történések, mint időben és térben végbemenő (kialakuló) formák magukban hordják a tér és idő meghatározottságát. A mintának vett cselekvés egy bizonyos időben és egy bizonyos helyen történt meg. Ezt a teret és időt az „irodalmi” dráma megkurtíthatja, leegyszerűsítheti, de lényegében meg kell tartania, mert a tér és idő rányomta a történetre a maga bélyegét, amely lemoshatatlan. Számolnia kell a „valószínűségekkel”, számolnia kell a „hatásokkal” — szóval az anyag már jóelőre meg van terhelve sok mindennel, amit a drámaírónak nem lehet figyelmen kívül hagynia. A történések beállítottsága tisztára idő- és térprobléma. Már pedig a történéseket az „irodalmi” drámában be kell állítani, különben gyökértelen és teljesen irreális valamik maradnak.

Ezzel szemben: ha a művész nem a káosz történéseit adja vissza, hanem megtörténeti a nagy rendet, ez a megtörténetítés nincs előre predesztinálva időtől és tértől.

A történet nem egy előre meghatározott helyen és nem előre meghatározott időben megy végbe. Egyszerűen csak megtörténet. Annyi idő alatt, amennyi időt maga a megtörténet fizikailag igénybevesz és ott, a színpad által adott térben.

Aminek a szimbóluma, az időtlen és térhez nem kötött.

Ha megvan a legszorosabb lényegbeli összefüggés, ha megvan tehát a teljes világszemléleti egység, egyazon színpadon (mint térlehetőségen) egyazon időben, felvonásokra daraboltság és „színváltás” nélkül történhetnek különféle történések. Olyan történések, amelyek időben és térben formailag (külön-külön szemlélve) nincsenek összefüggésben. Az élő világszemléleti egységet, a szem és fül számára, egyszerű világítási effektusokkal hozzásegíthetjük a formai egységhez. (Erről bővebben később.)

V.

A művészetek célja a nézővel és hallgatóval szemben, a mindenkori gazdasági helyzetével bizonyos irányokban determinált hétköznapi emberben megmozgatni (mondhatom így) az életöröm ünnepes emberét; vagy ha erre már nincs szükség: kielégíteni az emberben az életöröm ünnepes emberét.

Demonstrálni a káoszban a nagy rendet; megmutatni a káoszban az ember helyét; az odavezető utat; az életöröm harcában a fájdalmas embert (az elbukottat) és az öröms embert (az élet győzedelmesét.) Megmutatni az életfolyamat örök kémiai mozgásában az ember mozgáslehetőségeit: a törvényszerű és a törvényt alkotó mozgáslehetőségeket.

A tömegekkel szemben ez a célja a színpadnak is.

És ebből a szempontból is csak az eddigiekben kijelölt uton jutunk el a teljes színpadhoz:

A történések (az életkáosz szakaszainak) szimbólumai a színpadon formai hatásokat váltanak ki a nézőből. Ugyszólván egész jelentőségük abban van, hogy a néző lelkében mennyire tudják megmozgatni azokat a beidegzett életformákat, amiknek felelevenítése bizonyos érzelmeket kelt fel a nézőben. Rusztikusán: az ilyen dráma a „szívre megy”. Az érzelmeket bolygatja meg; mégpedig a meglévő életformákon keresztül a meglévő érzelmeket; illetve a közönségesen használatban levő érzelmeket.

Viszont: a lényegnek elsődleges szimbolikus cselekvései már magukbólkövetkezően elkerülik ezeket az alacsonyabbrendű formai hatásokat és hatások helyett életközösséget váltanak ki a nézőből.

Először: mert a szimbólumokban nem a másik szimbólum él, hanem maga a lényeg. Ez pedig nem az érzelmeket, hanem az értelmet mozgítja meg.

Másodszor: mert míg az egyes történések újra-cselekvései csak asszociációkban (tehát közvetve) lehetnek kollektívek, a lényeg (a kollektív élethit) elsődleges cselekvése, mint szimbólum, önmagában is kollektív.

Harmadszor: mert a cselekvésbe kiteljesült élethit megmutatja azokat a koncentrikus erőket, amelyek az ünnepes emberben teljes emberré egészítik ki a hétköznapi embert. Az emberben öntudatlanul élő ezen energiák megmozgatásával, vagy a máf mozgásban levő ezen energiák dinamikájának továbbfokozásával, a színpad előtt ülő tömeg természetesen zökken bele a magasabbrendű életközösségbe. És ami ezt a zökkenőt kiváltja, az nem a színpadi értelemben vett hatás — hanem maga az életközösség. (Mint szimbólum, mint cselekvés.)

A teljes színpad ezekből következően nem ad egy „világképet”; nem ad a művészeti formákba asszimilált életjelenségeket; nem agitál; nem tanít; nem szórakoztat stb. stb., hanem szigorúan a saját formalehetőségeivel demonstrál.

A demonstrálás az élet teljességéhez, az öröm ünnepes emberéhez vezető eszközök közt a legmagasabbrendű.

A demonstrálás a meglévő valami lényegének az akciója.

Tett!

Mácza János

Georg Grosz: Rajz

(Klisse: Malik-Verlag, Berlin.)

UJVÁRI ERZSI KÖNYVÉBŐL

PROZA 20

Ki érti meg az állatok bögsét
Az örökös munkáról és a ketrecekéről?
Csak én kívánok velük egy jászolnál lenni.
Mert az én szemeim is örökké kérdeznek.
És hol van aki felelni tudna?
Testvéreimet isten mellé ültették az asszonyaik.
Ha néha lejönnek hozzám betakarják a szememet.
Társaim a hold alatt az asszonyért hegedülnek.
Talán a párom.
De ő fehér gyolccsal a testemet mossa
Mert holnap talán már mellém fekhetsz
Emberek!
A ti nyelveteken szólok.
Talán még lesz valaki köztetek aki felém nyújtja a kezét.
Akkor szememet a madaraknak adnám.
Színes üvegéből házakat fujnék a hegyek tetejére.
A narancsszagú szigetek elé usznék.
De csak az állatok jönnek.
Várjatok veletek megyék a jászolok elé.

PROZA 21

Éjjel egy lánynak énekelni kezdett a melle.
Börtönökből hegyekre futottak a fák.
Csak ti ültök még mindig a falak alatt.
Gyerekeitek labdák a cirkuszban és nem szabad meg-
nőniök
Gyertek velem!
Hintát kötünk a legmagasabb hegyek közé.
Tornyokat az asszonyok mellére tűzzük.
Velem!!
Bányákból kiguritjuk a vakok szemét
Hegyekről lemossuk a temetőket
Madarak veletek a rizsföldekre szállunk
Sipokat faragunk a gyárak kéményeiből
Gépek az olajforrások elé futnak
Halljátok-e állatok?
Tüzeket rakunk az ostorokból
És énekelni fogtok a várandós anyákkal
Nézzétek, a csillagokat szedem lámpásnak a tenyereit-
tekbe
Gyertek!
Karjaim már elérték a napot
Felénk kiáltoznak a kókusz szigetek.

SZANATORIUMIESTE

A terraszos égről talán egy fertő figuráz ki
de a holdfényben karsú jegenyéket látok libegni
andalgó gitárokkal karöltve
és ez olyan szép, hogy meg kell mondanom
az ég másik felén egy kakas viaskodik egy emberrel
a közepén pedig katonazenekar menetel a csillagok
felé
és a kürtök harsognak és fénylenek és élnek
és minden aranyszínű.
A szanatórium terraszáján pedig színpadiasan vonaglik
a láz
és a tüdővészések kék lampionokkal dobálják az eget.

E. E.

MÁRCIUSI TRIBÜN

1.

Utak barangolnak.
Állom magamat és meglegyeznek a szerencsétlen házak,
sápadt az aszfalt, rajta virítok,
van egy csokor hóvirágom is,
de a matrózok Kronstadtot lövik —
a tavasz reakciós, hiába mámoros a nap,
a szajháknek is ki van festve a szájuk — — —
nem akarok ódát írni a naphoz
és így
mosolyogva, életre készen beszélek
a fiakeresről és a táncoló gebéjéről,
aki évekkal ezelőtt még a magas iskolát járta a vándor
cirkuszokban,
meg a bosszúorrú katonatisztról,
meg a gimnazistáról,
meg a főpincérről,
hiszen oly tiszta vágy bennünk a hóvirág.
De a kapitalizmus él még a tisztelők kegyében
és a zsákhordó munkások nem hisznek a tavasznak,
szeretem őket, ők is szeretnek
mindenre tükör szemük rám is világít.

2.

Ó az idő elaludt fölöttünk
elaludt, elaludt, tente, baba, tente
mit csináljon az, aki kiárad magából
jaj de egyetlen igazság aludni mostan,
mert tegyük fel a kérdést, ki nem szeret aludni
de csak este lesz mindennap
és a zsulugátetek kiszomjasodnak a részegek
csengő tenorjára
látod, te pirospozsgás ember, te bajuszos
a te buta szemed savanyúra hangozgatva
az én hites jó kedvemet
te polgár vagy és nincs benned semmi destruktív
te jellem, te lovag, te bátorság, te erény
mit szólnál hozzá, ha husvétkor,
mint egy kőszívű bohóc
vérrel locsolnám meg a feleségedet?

3.

Boldog játék a március, tehát csúfolódom, mert kü-
lönben
papos malasztal gondolnék a májusra, amikor
vörös pipacsot,
sőt az egész mezőt neked fogom hordani.
Mert a mező szép és a lovak még szebbek,
derekul belevihognak a nyitott kapukba.
A trotli öregek most el se hiszik a nehéz időket,
a siberek rizsről beszélnek, ötvenet zuhant a mai
árutözsde
A városi röhögöm, a tavaszi színű ruhámat,
a hegyes spiccű cipőmet
és ezért, de meg azért is, mert egy szakállas ember
felém lóbálta a kalapját
jó cimkeség az én fiatal márciusi tribünöm.
Nézzed, felemelem a fejem,
egyre magasabban élnek a tornyok,
ott egy madár füttyül,
felette az ég
és túl az égen
egészen messzi, mindennek közepén
csúcsos a világ.
Pont.

Mihályi Ödön

A TAKTILIZMUS.

Futurista kiáltvány

Felolvasatták a párisi L'Ouvre-színházban, a modern művészeti kiállításon Genfben, kiadta a „Comédia” 1921 januárjában.

Egy szót és tárgyra.

A futurizmus, melyet 1909-ben alapítottunk Milanóban, a muzeum, az akadémiák és a szentimentalizmus gyűlöletét, az ifjuság vedelmét minden fajtájú szenilitás ellen, az illogikus és bolond izgató lángelme megdicsőülését, a mechanizmusnak, a gyorsaságnak, a musik-hallnak és a modern élet egyidejű kompetenciáinak művészi érzékenységét, a felszabadított szavakat, a plasztikás dinamikát, a hangutanzást, a szintetikus színházat. A futurizmus most megkettőzteti teremtő erőfeszítését.

A taktilizmust Antignanóban fedeztem fel, ahol Amerigo Vespuccinak, Amerika felfedezőjének utcája a tengerbe kanyarodik. A munkásoktól elfoglalt gyárak felett vörös zászlók lobogtak a szélben.

Meztelenül usztam a selyem vízben, melyet szírték szaggattak szét, habzó ollók, kések, borotvák, ioddal telített moha párnák között. Meztelenül usztam a hajlós acéltengerben, melynek férfias és termékenyítő lélekzése volt. Ittam a tenger kelyéből, mely csordultig tele volt lángelmével. A nap hosszú rézsut sugaraival vulkanizálta testemet és körülözgezte homlokomat mely minden vitorláját szélnak eresztette.

Egy fiatal lány, a sötét és a meleg követ szagolva, mosolygósan nézte első taktikus táblámat:

— Monsieur avval mulat, hogy kis csónakokat csinál.

Én ezt válaszoltam:

— Olyan bárkát építek, mely az emberi szellemet ösmeretlen vizekre viszi.

Ime uszás közbeni gondolataim:

Az emberek legdurvább és legelemibb többsége a nagyháboruból avval az egyetlen vágygal került ki, hogy nagyobb anyagi jólétet verkedjék ki magának. A kisebbség, melyet művészek és érzékeny, valamint rafinált gondolkodók alkotnak, ezzel ellentétben mélységes és titokzatos betegség szimptomáit mutatja, mely valószínűleg maga is következménye a nagy tragikus, rázkódtatásnak, melyet a háboru hozott az emberiség számára.

Ennek a betegségnek tünetei kedvetlen petyhütség, nagyon is asszonyos idegesség, reménytelen pesszimizmus, elbicsaklott ösztönök lázas határozatlansága és abszolút akarathány.

Az emberek legdurvább és legelemibb többsége szenvedelmesen ráveti magát a kommunista paradicsom forradalmi meghódítására, és végső támadást intéz a Boldogság problémája ellen, abban a meggyőződésben, hogy megoldhatja azt, kielégítvén összes anyagi szükségleteit és vágyait.

Az intellektuális kisebbség, gunyosan fitymálja ezt az utat és nem találván többé kedvet a Vallás, a Művészet és a Szerelmek antik örömeiben, melyek kiváltságát és menedékét képezték, kegyetlen pörbe száll az Élettel melynek nem tud immár örvendeni és átengedi magát a különböző pesszimizmusnak, a nemi inverzióknak, a kokain, ópium, éter stb. mesterséges menyországának.

Az a többség és ez a kisebbség megtagadja a Haladás a civilizáció, a Gyorsaság, a Kényelem, a Higiénia mechanikus erőit, a futurizmust, szóval, amit csak felelőssé tesz elmúlt, jelenlegi és jövőbeli boldogtalanságáért.

Csaknem mindnyájan visszatérést javasolnak a vad, szemlélődő, lassu, magányos élethez, messze az utált városoktól.

Ami bennünket futuristákat illet, akik bátran megfogtuk a háboru utáni idők kritikus pontját, mi kedvezünk minden forradalmi támadásnak, melyet a többség meg fog kísérni.

De a művészek és gondolkodók kisebbségének tele tudóval azt kiáltjuk:

— Az életnek mindig igaza van! A mesterséges menyország, mellyel azt meggyilkolni gondoljátok, hiába való. Szünjete meg a kezdetleges élethez való abszurd visszatérésről álmodozni. Óvakodjatok attól, hogy kárhóztassátok a társadalom felsőbbrendű formáit és a gyorsaság és a higiénikus kényelem esodáit. Gyógyításokat inkább a háboru utáni idők betegségét, új tápláló örömeiket adván az emberiségnek. Az emberi agglomerációk szétbontása helyett inkább tökéletesíteni kell azokat. Tegyétek intenzivebbé az emberlények közlekedését és kölcsönhatását. Adjátok meg a teljességet és az egész szépséget az élet két lényeges megnyilatkozásának: a Szerelmeknek és a Barátságoknak.

Figyelmesen és antitradicionálisan vizsgálgatván az összes erotikus és szentimentális jelenségeket, melyek a két nemet egyesítik, és a barátság nem kevésbé komplikált tünetényeit, arra jöttem rá, hogy az emberi lények szájakkal és szemekkel beszélnek, de valóságos ösztiniségre alig vergődnek, minthogy adva van a bőr érzéketlensége, mely még csak közepes vezetője a gondolatnak.

Míg a szemek és a hangok közlik egymással lényegüket, két egyén tapintóérzékei csaknem semmit sem közölnek összeütődésükben, egybefonódásukban, vagy összedörzsölésükben.

Innen a szükségyszerűség, a kézszorítást, a csókot és a párosodást a gondolat transzmisszióivá alakítani.

Avval kezdtem, hogy tapintásaimat intenzív kurának vettem alá, az akarat és a gondolat kusza jelenségeit testem különböző pontjain, főleg azonban tenyeremen lokalizálva. Ez a nevelés „lassu” de könnyű és segítségével minden egészséges test meglepő és precíz eredményeket mutathat fel.

Viszont a beteg érzékenységek, melyek ingerlékenységüket és látszólagos tökéletlenségüket magától a testi gyöngöcségtől nyerik, kevésbé könnyen, folytonosság és bizonyosság nélkül fognak eljutni a nagy taktikus képességig.

Felállítottam a tapintás egy első nevelő fokát, mely egyben a taktikus értékek foka is a Taktilizmus, vagyis a tapintás-művészet szakára.

Első fok, sik, a különböző tapintások 4 kategóriájával.

Első kategória: nagyon bizonyos, absztrakt, hideg tapintás.

Üvegpapír.

Staniólpapír.

Második kategória: hőfok nélküli, biztos, rábeszélő gondolkodó tapintás.

Sima selyem.

Selyemfátyol.

Harmadik kategória: ingerlő, langyos, nosztalgikus.

Bársonyok,

Pyreneusi gyapju,

Gyapju,

Selyemgyapju-fátyol.

Negyedik kategória: csaknem invitáló, meleg, akaratos.

Magvas selyem,

Rácsosított selyem,

Spongyaszerű szövet.

Második fok, térfogatu.

Ötödik kategória: erőteljes, meleg, emberi.
Svéd bőr
Ló, vagy kutyabőr.
Emberi haj és szőr,
Pihe.

Hatodik kategória: meleg, érzéki, gyöngéd.
Ennek a kategóriának két ága van:

Reszelős vas,	Plüss,
Könnyű kefe,	A bus vagy a barack pelyhe,
Szivacs,	Madárpehely.
Vaskefe.	

A taktilikus értékek ezen megkülönböztetésének segítségével jöttek létre:

1. Az egyszerű taktilikus táblák,

melyeket kontaktilációink, vagyis a tapintás művészetével foglalkozó konferenciáink során fogok a közönségnek bemutatni. A fentebb katalogizált taktilikus értékeket harmónikus vagy összeüthető kombinációkban állítottam fel.

2. Absztrakt vagy szuggesztív taktilikus táblák.
(Kézi utazások)

Ezek a taktilikus táblák olyan elosztásait tartalmaznak a taktilikus értékeknek, melyek lehetővé teszik a kéznek, hogy rajtuk bolyongjon, színezett vonalakat követve s ezáltal szuggesztív érzékek kifejtését valósítva meg, melyeknek felváltva alélt, ütemes vagy szenvedélyes ritmusát precíz utasítások szabályozzák.

Ez általam készített absztrakt taktilikus táblák egyike, melynek címe: Szudán Páris, Szudán nevezetű részen durva, buja, csiszolatlan, szuros égető taktilikus értékeket tartalmaz (szivacsos szövet, szivacs, üvegpapír, gyapju, kefe, vaskefe). Tenger nevezetű részen sikamlós, metallikus, friss taktilikus értékeket (Staniolpapír) a Páris címzésűn pedig erőteljes, igen finom, simogató egyszerre meleg és hideg taktilikus értékeket (selyem, bársonyok, tollak, rojtok).

3. Taktilikus táblák különböző nemek számára.

E taktilikus táblákon a taktilikus értékek csoportosítása lehetővé teszi, hogy egy férfi és egy nő négy kézzel egyetértőleg kövessék és együtt értékeljék a taktilikus utazást.

A taktilikus táblák igen változatosak és az általuk szereshető élvezetet nagyban fokozza a két vetélkedő érzékenység versenye, melyek igyekezni fognak konkuráló érzékeiket jobban érezni és jobban kifejtteni.

Ezzel a taktilikus táblák hivatva vannak butító sakkjátékot pótolni.

4. Taktilikus párnák.

5. Taktilikus diványok.

6. Taktilikus ágyak.

7. Taktilikus ingek és öltözékek.

8. Taktilikus szobák.

A taktilikus szobákban a padló és a falak nagy taktilikus táblákból fognak állani. Az üvegek taktilikus értékei, folyóvíz, kövek, fémek, kefék, könnyedén villanyozott vezetőfonalak, márványok, bársonyok, szőnyegek, melyek a táncosok és táncosnők meztelen lábainak a szellemi és érzéki élvezet maximumát fogják adni.

9. A taktilikus uccák.

10. Taktilikus színházak.

Színházaink lesznek külön a Taktilizmus számára. Az ülő nézők kezeiket hosszú taktilikus szalagokon

fogják tartani, melyek forgatás közben a taktilikus érzékek harmóniáit produkálják különböző ritmusokkal. Ezek a taktilikus szalagok kis forgó kerekeken lehetnek elhelyezve, zene és fénykísérettel.

11. Taktilikus táblák motlibrista rögtönzésekhez.

A taktilista fennhangon fogja kifejezni a különböző taktilikus érzékeket, melyeket a kézi utazás ad neki. Rögtönzése motlibrista lesz, tehát minden ritmustól, szintaxistól és prozoddiától független, kivételes, szintetikus és a lehető legkevésbé emberi rögtönzés.

A rögtönző taktilista szemei esetleg be lesznek kötve, de még helyesebb öt egy projektor sugárkévéjébe állítani, csak azok szemeit kell bekötöni, akik még nem nevelték ki kellőleg taktilikus érzékenységüket.

Ami a valódi taktilistákat illeti a projektor teljes fénye itt előnyösebb, mert a sötétségnek meg van az a kellemetlen velejárója, hogy túlságosan egy excesszív absztrakció felé hajtja az érzékenységet.

A tapintás nevelése.

1. A kezeket néhány napon át keztyüben kell tartani, miközben az agy iparkodni fog bennünk süriteni a különböző taktilikus érzékek iránti vágyakat.

2. Viz alatti uszás a tengerben, miközben az ember igyekszik megkülönböztetni a kuszált áramlatokat és a különböző hőmérsékleteket.

3. Estéknél teljes sötétségben fel kell sorolni és meg kell ismerni a hálószoba összes tárgyait. Egy ilyen gyakorlat közben, melynek színhelye egy goriziai ház sötét souterrainje volt, szereztem én 1917-ben első taktilikus tapasztalataimat.

Sohasem hizelegtem magamnak avval, hogy felfedeztem a taktilikus érzékenységet, mely a legzseniálisabb formában jelentkezett Rachilde Jongleuse és Hors Mature felirású munkáiban. Más írók és művészek is előre érezték a taktilizmust. Az érintkezésnek egyébiránt már régóta van plasztikus művészet. Boccioni barátom, a futurista festő és szobrász, taktilikusan érzett, mikor 1911-ben plasztikai együttesét „Fusion d'un tété et d'une croisée” név alatt abszolút ellentétes anyagokkal alkotta meg, mint sullyal és taktilikus értékkel: vassal, porcellánnal és női hajjal.

Az általam alkotott Taktilizmus valóságga érlett művészet mely élesen elválk a plasztikus művészetektől. A festéssel vagy szobrászattal nincs mit tenni, nincs velük mit nyerni, de mindent el lehet velük veszteni.

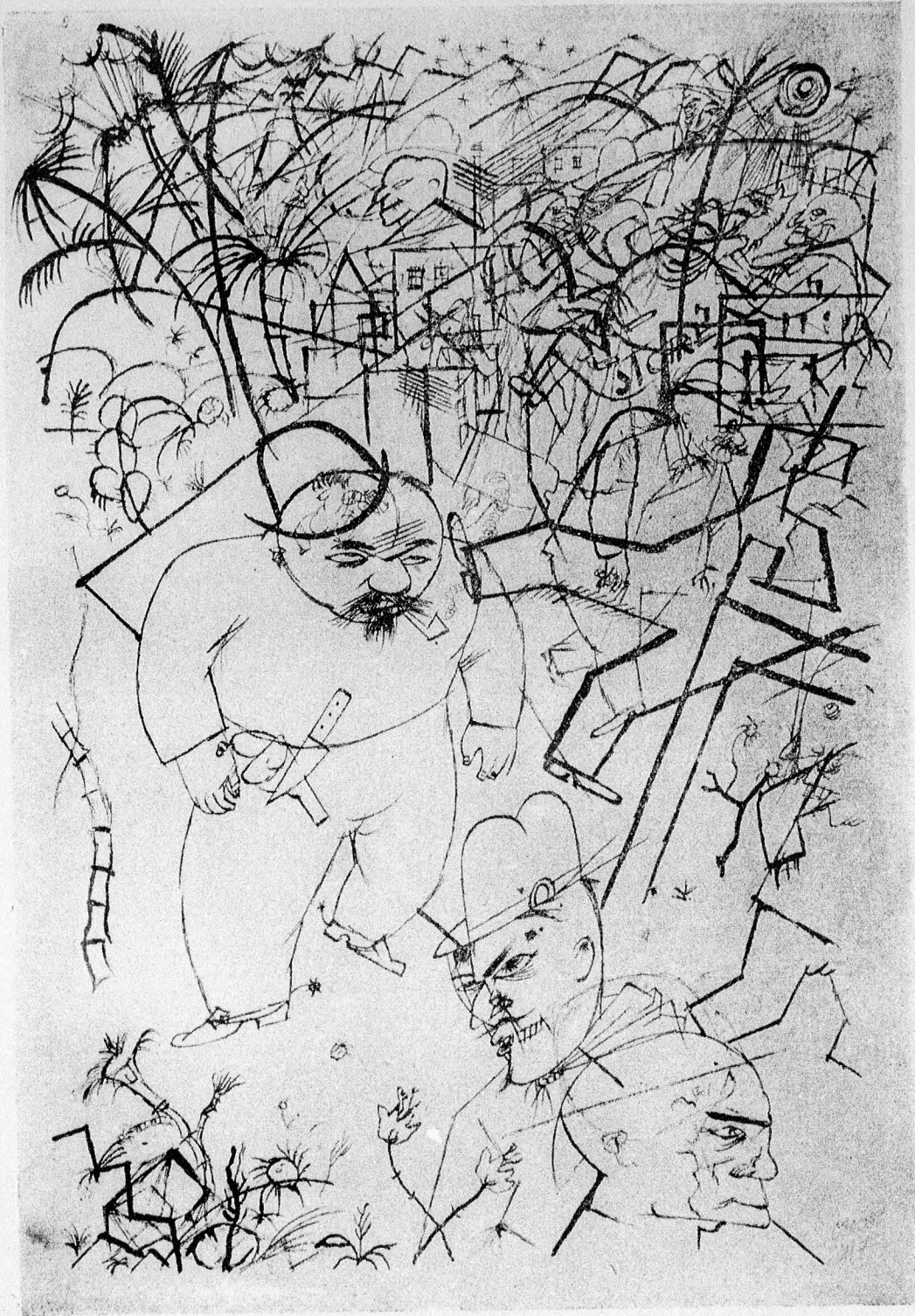
A taktilikus táblákon a lehetőség szerint kerülni kell a tarkaságot, vagy a színek olyan csoportosítását, melyek plasztikus benyomásokból kölesönződnek. A festők és szobrászok, akik természetüktől fogva hajlamosak a taktilikus értékeket a vizuális értékeknek alárendelni, csak nehezen fognak jelentős Taktilikus táblákat alkotni. A Taktilizmus nézetem szerint főként fiatal költők, zongoristák, daktilográfok, valamint az összes rafinált és hatalmas erotikus temperamentumok számára van fenntartva.

A Taktilizmusnak kerülnie kell nemcsak a plasztikus művészetek segítségül hívását, hanem a beteges erotomániát is. Célját egyedül a taktilikus harmoniákban szabad látnia. A Taktilizmus egyebekben a szellemi közlekedést is elő fogja segíteni emberi lények között a külső bőrön keresztül.

Az öt érzék megkülönböztetése merőben önkényes és bizonyos, hogy annak idején számos más érzék lesz felfedezhető és katalogizálható. A Taktilizmus kedvezni fog ennek a felfedezésnek.

Milano, 1921 január 11.

F. T. Marinetti
(Ford. Gáspár Endre)

Georg Grosz: Ruiz

(Titel: Malik-Verlag, Berlin.)

MAJD

Kormos arcu szénégetők a tüzek fanatizmusát prédikálják;
 tuskólábú favágók békétgetik a gyilkos szomszédokat
 és a patakok sodrába a bírók két karja közül árad a fa;
 a világ teleletét kanászok-csordások mutogatják a gyerekeknek
 és éjjel a vidámarcú sötétség romantizmusával akasztják a tanárok a Gönczöl szekérére a nyájak kolompját
 hogy el ne széledjenek az állatok;
 repülő mesterek mérik testükön a bányák mélység-
 viszonyát
 és fekete tüdejű bányászok repülnek a nap felé;
 vándorok mélyesztik a hadihajók roppant ekéjét a tengerekbe
 és tengerészek veszik vállukra a nevető országutakat
 és viszont és viszont és viszont.

Mindenki más lesz és minden lesz mindenki
 és ahogy a csókjaim nem nevezem Margitnak, Sárinak,
 Juditnak, csak csóknak:
 csak-emberré nővünk mi is!
 és úgy hull az élet egymás ölébe
 mint ahogy az eső a földre hull a nap zuhanyán
 miután onnan előzőleg mámorosan fölszivattyúzta.

E. E.

GILLOTIN

IWAN GOLL

Reggeli félót
 A dómok árbócai inognak az angeluszszeiben
 Saint Roch — Sacré-Coeur — Notre Dame —
 Omnibuszok mennek lassan a telepekre
 Fehér pécek árnyéka kilép a pokolból
 Apácák és ringyók imádkoznak most.....

Reggeli félót
 Egy dandárnok
 Egy ló a hid fölött
 Krisztus már felébredt és megmosták
 Kétszersült reggelikávéhoz
 Gránitos hajók
 Fájdalmak keletet járnak

De utolsó éjszakájából Egyet felébresztettek
 Az adámesutka kiguritja a gummigallérból
 A világ egyetlen hársfájában
 Aranylik a feketerigó
 Cilinder
 Rendőrség
 A föld velodromja ki van nyitva
 És ő: ő lengeti az öreg biciklisapkát

Reggeli félót
 Napfölkelés
 Egy bomba szétpukkad a messze fasorban
 Egy fej
 Vörös
 Ez már az övé?

A nap a nap beérte őt!
 Sürgönyirodák jajveszékelnak
 Újságok sikongnak
 Minden tejcsarnokban, autobuszban
 Kiált a frizírozott gyilkos fényképe
 Oooooo!

Még áll a fekete fa
 Egy luk
 Nagy mint a nap most
 Még nagyobb mint egy billiárdgolyó

Embernyak
 Fehér
 Puha
 Szinte gyereknyakacska
 Egy park volt nagy kék asszonyokkal
 Nefelejcs gyermekerdőben
 Allj! még egy perc....

Nap szétfroccsen
 Vive la France!
 Legujabb hírek

Ford. Kassák Lajos

VERS

Az éjszaka mély.
 Hegyek könyököltek a páfrányok köré.

Sötét. Sötét.

Csak a gyermekek arcán él a tűz
 és egy zerge könyörög szép szerpentinutakért az ég
 felé
 mert a hold
 zokog
 zokog
 mint lehullott tűzke a vizek tengerén.

Óh!

valahol nagy égetett korszokkal már öntözik a primitív
 tájak szívét.

Itt pedig barlangokat ásunk a sziklák közé:
 egy fiatal zerge
 én

és a borostyánkőből faragott fejszém.

Mert hiába oltják el a lámpionokat a gesztenyesütő
 kofák fölött!
 A telihold is hiába zuhan a fenyvesek mögé!

Az éjszaka mély.
 Komor hegyek könyököltek az édesgyökerű páfrányok
 köré.

És az öreg köszörűsök előtt:
 tovább csillagszórózik a kő!...

A REGGEL APOTHEOSISA

(MARC CHAGALLNAK)

A csillagnyelő folyók partján talán csak hét parasztlány
 zarándokol.

De az éjszaka cseppkőbarlangjában ki tudja hány
 szobrot épít a félelem???

Talán ép a hét parasztlány
 nyúlik hosszú gyertyaszálba e percben.

Világosság!...

A reggel szívére valaki mázsás kolompokat kötött.

Halleluja!! Halleluja!!

Megnőtt szivárványok énekelnek:

emberek!

palmák!

állatok!

s forró vízuhatok fölött!

Simon Andor

NYUGALOM

A betegek nyitott ablakoknál ültek a várószobában a falak alatt.

Köröskörül rengeteg házfalak tornyosultak az ég felé! küelé a vizeknél gyarak lesték képüket a sekélyes partokon és bögött az egész város felnyitott tenyereikkel!

Por volt és füst, és rekedt bögeket dobott ki a felhasított hátú utakra, ott emberek vánszorogtak megtépett ruhájukban, és a lovak is bukdácsolva haladtak előre a feltépett kövezeteken.

Üvöltözés!

Széttépett idegek, mik szétfutottak az agyban meghasadt üvegtáblaként!

Kinn a villamosok csikorgatták a fogukat.

És a hivatalokban véres szemű emberek ahogy az asztalok fölé hajolva irtak,

munkások, pepecselve a szétrablott műhelyekben, és katonák, ahogy ólálkodva lestek a sötétlő sétányokon, a jólelkű, vagy ha csak embernek is született lények után,

és papok, alattomos suttogásukkal, mintha felverték volna a templomok csendjét, zsíros fejükkal a szegények pénzén megaranyozott keresztet alatt.

És mindez valami borzalmas volt a nagy univerzumban!

valami diszharmonia!!

és a betegek bekötött fejekkel ültek a város üvöltő mélyén a feketén kitaruló ablakoknál!

Valami égis felröhögő kontraszt döngette halottas agyukat.

És mindenütt! mindenütt!

Mégis! a történések folyamata ahogy végigkereszteli az éjszakát és az éjszakában minden örjögő kitaruló kezét, és a legmélyebben vak szemeket is, amik a földéken végigvándoroltak megpihenve a zöldelő dombháton, és a gyarakon, szigeten és hidakon! mintha valami félelmetes döbbenetben meredtek volna fel a forró délben meglilásodott falak alatt.

És csak felnyögte, amint valami örület döngette agyát:

— Jaaj! minden halott én bennem él! Gyilkosok! gyilkosok!

Holott lenge haja emlékeztette a rétek fűvét, és szelid arca két elomló kezével a legjobb emberekre emlékeztetett.

A többiek, ahogy távolabb ültek bekötött fejükkal a várószobában, mintha halottak lettek volna már! csak felesuklottak meggyötörve, de hová veszett el ez a kínzó nyögés, és a fájdalom, amit felitt a borzalmas város, és véres vidék a bokrokkal, hová?

Mert emlékezetében élt a hold minden csillagokkal, és a legdohosabb cellák levegőjét szivta mégis nekidőlve az asztaloknak a sárga akták fölött, mint kinn nyöszörgött és sipolt a város, amit kibírni nem lehet!

Nem lehet!

És éjszakánként, ahogy végiment a sétányokon egyedül és nőkel vagy barátaival, akik még a sárga aktákat is magukkal vitték otthonukba minden éjszakán, elnyujtott vomításokat sodort feljük a szél. És hűre járt, a tavakban megkéselt emberek hulláit lelték reggelenként a szomorú halászok!

És mindez valami borzalmas volt e nagy univerzumban!

Álmaiban valami mélyeseges kinokat őt át, és minden fájdalmas és kínzó bögei a városnak és a kinni földek és aluvó falvak tespedtségei őt gyötörték.

És egy templomba, ahogy egy reggel betévedt, mintha meglátta volna a keresztre feszített Krisztust, egész száználmas emberi alakjában egy sötét saroknak mélyén.

És mégis: munka!!

munka!!

minden ahogyan a rendes mederben folyt látszólag, mert ki volt adva parancsban az éjszakának, hogy fedje a titkokat!

Csak ezt nem bírta ki! csak ezt nem!

Orditott a város, és benn véres kalapácsok dönggették agyát!

Csak ezt nem bírta ki! Nyakára viaszfigurát modellált a káosz!

És úgy tetszett, hogy ő a legmerészebb az összes betegek között, amint azok felkötött fejükkal ültek, szomorúan és esüggöden, epedve egy távoli tenger után csoportosan a partokon, és bögött a város hidakon, kocsikon, kürtökön át, valami rettenetes! és szájából mint valami vékony pánthika folyt a nyöszörgés, mint akin álmában egy hatalmas fekete testű szörös ember terdepel, és marokra fogja a nyakát,

ó rettenetes!

és kintől még néhány sárga kezű beteg felkötött fejjel benyitotta az ajtót, és leült a többiek közé az éke torlódo falak alatt.

Ekkor egy orvos fehér köpenyben kinyitotta az ajtót.

És intett, hogy a betegek előtte elvonuljanak.

Nyöszörögve vitte egyik két vakult kezét, felkötve fehér rongyba nyakán, bucsus a Krisztusban! és másik, és harmadik, kik vakon tapogattak előre és bárgyu koldusoknak tüntek! És a többiek is koldusan e nyomorúságukban eléje vitték mint jámbor zarándokok a sötét, erdőkön által fájó szívüket, és rózsás homlokukat, gyertyákkal kezükben! és elgörbült vállukat görnyedve valami hatalmas torony alatt, és ijedős szemüket, mikben benne lángolt valami félelem, ahogy gondolatukban átvándoroltak a sűrű-sűrű erdőkön át!

És ő is, közöttük, derékban megtörve, homlokában a kongó harangokkal!!

És mikor az orvos elé ért, a harangzugásban homloka mögött, mint jámbor bucsus, egészen ütődötten és fáradtan:

— Egész nap! Valami rettenetes! mintha csontomat örölnék nagy kerek alatt! és egészen úgy tetszik, zavarosan cselekszek és látom a dolgokat! és éjszakánként, ha hallok a lövöldözést és egy sikolyt távol és nappal is e rettentő kavarodásban az utakon, harangok kondulnak homlokomban mögött!

Holott a többiek sorban álltak mögötte felkötött fejükkal.

És az orvos, fehér köpenyben szemüveggel vaksi szemé mögött:

— Nem értem, egész különös! Talán képzelődik, almodik, fáradt, és kidolgozta magát! Egy egészen hatalmas ember, és micsoda szervezet, csuda! Dominál a többiek fölött! Talán pihennie kéne!

És ahogy fogta kezét, és nézett fel rá, aki harangos homlokában érezte az egész nagy zavart! úgy tetszett, mintha már is menne vezetője után.

És még egyszer, ahogy megszólalt tévelyegve és zavarosan:

— Hivatalban dolgozom, és esténként megyek haza! néha sétálok és itt élek a házak között, házak...! köözött...! éjszakánként rendszeren alszom, lehet mondani normális életet élek, és a harangok!... mégis...!

Amint az orvos figyelte minden szavát, fehér köpenyében nekidőlve az égis éró könyvszekrényeknek, fogva a kezét! És figyelte minden remegő mozdulatát, egy tétova mozdulatát is, amit elejtett, de mégis feleletesen, de mégis! mégis valami jelével annak, hogy igyekeznek vele kisodródni az ő életének a fázisába meg-érzésével.

És most ő, szinte belékapcsolódva az előbbi szavakba:

— Talán pihennie kéne, mondom! látni, hogy egészen zavart, ideges, és ezek a körülmények mik között él itt e városban még csak fokozzák ideges állapotát. Nyugodnia kell, pihennie, lehetőleg olyan helyen, ahol azok a behatások, amik miatt jelenleg szenved, hiányoznak. Látom, a zaj kizozza! Ugye...

Ő egészen megtépázva:

— Minden! ...

És az orvos, mint aki tanácsot ad:

— Nyomorultak vagyunk bizonyára mindannyian! ezt szögezzük le, ez tény! kicsinyt pihennie kell, ez az egész. Menjen falura, legyen egyedül, vagy kis városban, csend, nyugalom, este, harangok...

És ő, amint felemelte hozzá fejét haragos homlokával:

— Harangok! Haarangok!

— És a városból menjen el, pihenjen, ahol nincs kiáltozás, és lárma, és füst, magának semmi más nem hiányzik.

Amint valóban elindult, tévelyegve még mindig, és fáradtan, a többi betegek kerültek sorra felkötött fejükkel.

A falakon, ahogy lefelé jött, mégis meglátta ujjának árnyékát.

És a lépcsőkön, amik alája gurultak, egy percben felrémett előtte egy bögés az éjszakában.

Bögött a város!

Villamosok csengettek!

Mint valami hatalmas üstben, bugyborékoltt minden köröskörül!

Az emberek vállukon cipelték terhes sorsukat!

És katonák, papok, amint bokrétázott fejükkel haladtak át a vizes kövezeten, és a lovak patái alatt végig sikongott a föld a fényezett kerekü kocsik előtt.

Az üzletekben hangos kiáltozással dicsérték a nyomorult vásznakat!

És újra megkondultak homloka mögött a harangok!

* * *

Otthon kis szobájában lepihent.

A falakon már lilás kereszték meredtek az estében. És alulról szanaszét kiabáltak az utakon.

Egy nő, aki szeretője volt az udvarban, egy hivatalnok özvegye, este meggyújtotta feje fölött a lámpát.

Ekkor felkelt, és leültek a kopott asztal mellé.

A sivar falakon megtépetten lógtak az árnyékok!

És az asszony, mint aki valamint megdicsőítve bámul:

— Olyan vagy, mint egy próféta, árnyékos fejjel!

Mire ő, felgyultan valami tűzben, mégis fáradtan legyintett egyet:

— Igen, próféta, bolond! bolond vagyok! vagy mi! csodálom, hogy te még nem vetted észre! csodálom!

Ültek szótlanul, és hallgattak!

Ekkor a férfi, bazaltos koponyájával:

— Inni kéne! adj cigarettát!

Mégis az asszony, mintha mit sem hallott volna, csupán csitítólag:

— Egészen tönkre vagy menve! beteg vagy! voltál orvosnál, voltál?

Kinn az utakon a mélyben egy autó dübörgött el mártiros nyöszörgőkkel az éjszakában!

Felfigyelt, nyitott szájával, és kérdezte:

— Hallod? hallod? én hallom! és minden éjszakán!

Valahol bögeve döngettek egy kaput.

És egy toronyban valami kondult távol!

Ekkor az asszony is, egészen sápadtan, felvetett fejjel:

— Rettenetes! rettenetes! minden éjszakán! rettenetes!

És a nagy csöndesség hurkot vetett torkukra mindkettőjüknek.

Igy voltak éjszaka, későn, ahogy hallgatták a feldöngött kapukat, és eldübörgő autókat távol, és elnyujtott mély bögeket a ligetek táján, és egy lövést is, mi viszhangot keltett, könnyökükre támasztott fejjel.

De az asszony, mintha már unná arcának sápadtságát egy percben kigyult:

— Betszem az ablakot, az ablakokat, az ajtókat, várjál!

Mire ő felesattanva:

— Csak hagyjad! hagyjad! hallod! hallod! a harangokat... itt, a fejemben! A harangokat!

És ahogy felugrott a falaknál, az asszonnyal, akit kézen ragadott:

— Mi kell? mi kell? Próféta! és ha kitárom az ablakokat az éjszakába, és kikiáltom, gyilkosok! gyilkosok! fejemben hallgatnak a harangok talán? és ha kitépek a fákat, és letörölöm könnyeimet a lombokkal, és a tornyokat belé gyömöszölöm a keshedt templomokba, nem kondulnak-e a harangok fejemben minden éjszakán? ó én! próféta!

És fáradtan, ahogy egy székre rogyott az asszonnyal, egészen szánalmasan:

— Pihenni kell! megyek! megyek! pihenni kell!

És erre ő is, nagy gondossággal, és megdöbbenve:

— Pihenni kell! Eredj, pihenni kell!

És meghüsitette homlokát kezével.

Még ez éjszakán együtt ültek a kialudt lámpásnál, átölelve egymást.

A férfi egyszerre, nyöszörögve, ahogy nyitott szájjal hörgött, betegen, és felugorva az ágyról, egy sarokig támolgott:

— Hallottad?

Halott mélységes csönd volt, és csak az alvó házak lélekzettek egyenletesen.

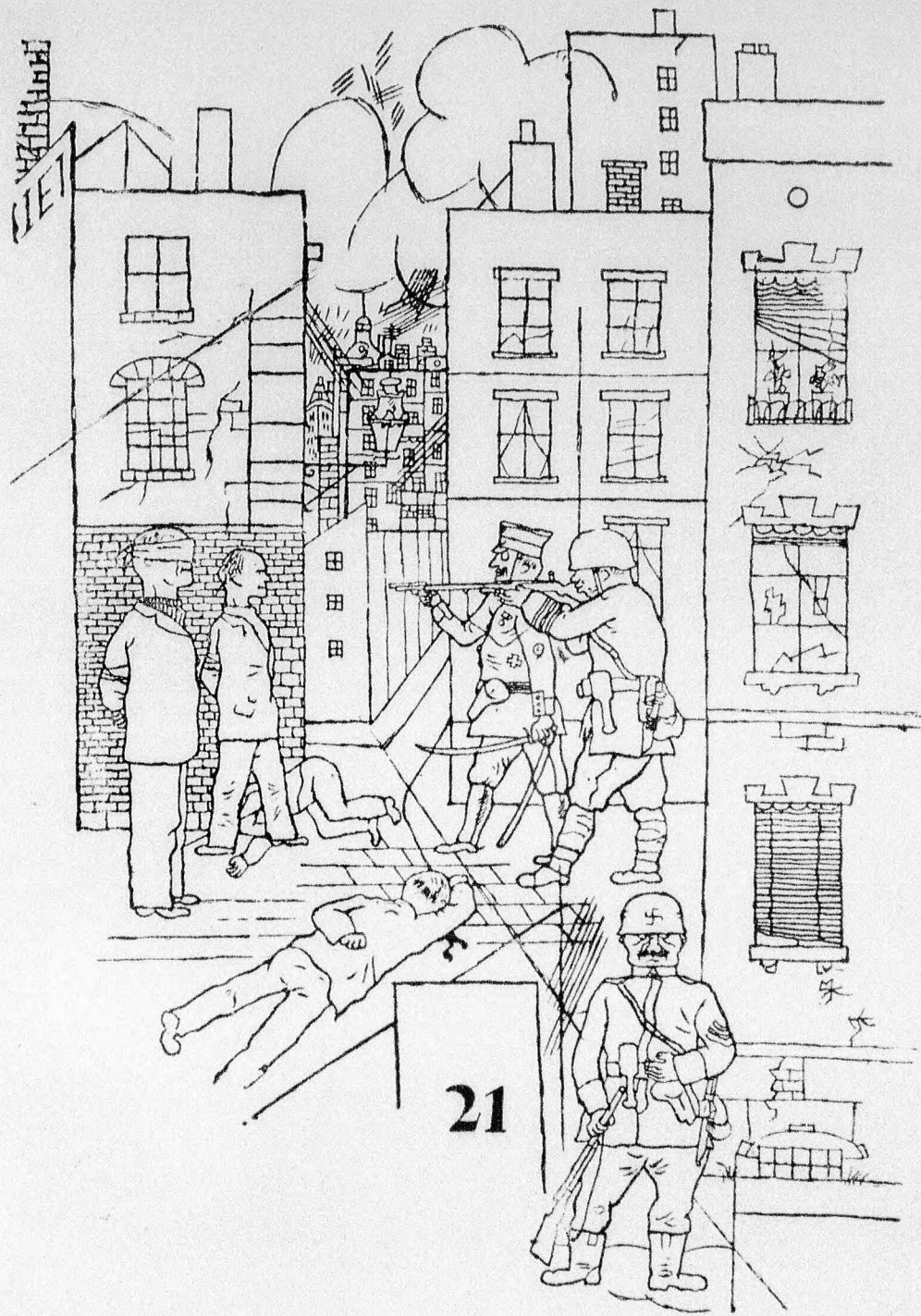
És mikor ismét visszatért reszketve, és nyugodt mosollyal vonagló arccal felfaklyázott előtte a kis városok dombos oldala, fákkal és csend! nyugalom! szelid emberekkel, ahová menekül az ordító tumultusból, egészen egyedül, asszonyától is távol, de ez csak egy kicsiny intermezzó! ami nem is fontos! örömesen felnevetett két nagy jámbor szemével, és a harangok még mindég kongatták a éjszaka borzalmait homloka mögött!

* * *

(Folytatjuk)

Mult számunk tartalma:

Archipenko: 15 szoborfestmény. — Blaise Cendrars: A fő. — J. K. Bonset: X képek. — Kassák Lajos: Versek. — Iwan Goll: Archipenko. — Barta Sándor: Pubertás. — Mihályi Ödön: Törvény. — Remenyik László: Diákok. — Ujvári Erzsé: Próza 19 — Iwan Goll: Lámpás. — Franz Jung: A krízis. — Kurt Schwitters: Világ. — H. H.: Este. — Nemet Andor: Tintli. — Erich Mühsam: Az intellektuellek — Ma köréből.

21

Georg Grosz: Rajz
(Ujvari Erzsi könyveből)

(Klische: Malik-Verlag, Berlin.)

NAPSZURÁS

MARCEL SAUVAGE

A mezők arany kendőkben,
a marska elalszik egy háztetön

Szellemelek libegnek a tengeren
ezüst-töröket szedve

A világ életre ébred
a székesegyházak az emberek kinját lümbálják
a hold (utolsó negyed)
egy fekete ciprus felett
szélnék eresztve, az estében
gyertyaláng
... ő
szelid a csillagok vágóhídján

Lásd
Ha felmásznánk a dombokra
most lefeküdhetnénk
az ég kék kárpitjában.

ÉG A FŰ

Óráról órára
szép köntösöket szőttem
felöltöztetmi a valót
többé ne lehessen hogy te sírsz

Mostan,
ragyogó versek
a pusztában, meghalnak
spirálisok
hol agyam táncol
vörös kagyló

Te itt vagy
Pipám kitolja a falakat.

KASSÁK LAJOSNAK

MAZARIANTNAK, A KÖLTŐNEK

Ford. Gáspár Endre

MAJUSEJ

BOLDOG RYTHMUSOK

RICHARD HUELSENBECK

Közuti hé hé tűzfogód az éjszakában
az az ur mint egy hajó pendlizik borosüveggel
most kell az éjszakának fülünk közé csapni hogy csak
ugy ropog
a magos cilinderkalapok hihetetlen temetésmenetben
táncolnak
egy ivlámpa szétrukkan fejedem vén turfsiber
arany vacog zsebedben arcod tönkrerángatózik
hei fényzőnők kék és vörös fényzőnők a kábelokon át
és a hold mely jóakarattalag nevet
és a faeszesok mik a sergántok csókjára lebókolnak
hé hé az utca felgöngyölődik előttünk mint asztalfutó
az asztalnál ül a papa kezében tejescsészével
még háboru van és még mindig ugyanazt az imát
imádkozzák

de ezenközben a gépek kazánjai alatt paskolják a tüzet
a fűtő sovány csipőjére csatolja a bőrgu.tnyit
hé hé itt az idő mikor a pénzesládák ropogtatói utban
vannak

itt az idő mikor a tüdőbetegek a megizzadt ágyban
hörögnek
nézzétek csak az orvost milyen ironikus tekintettel
feszíti szét
a kolmizót
de a hold jóakarattalag nevet vén Rhinozerosz
mikor a szénapetrencékben a szolgáló fiut szül
Krisztus jöhet ki a világot fejében hordja
bizony hallatlan ordítás mely a kloakákból tör elő
jégbarlangok elektromosfényvel keresztülszedelve
kírmeszvonítás harangokkal átszőve
automata ember ki lassan odakuszik
májuséj májuséj oh melled orgonák borítják
mint fekélyek borítják győzelmet jósolva
egy új győzelmet zászlókkal és hindenburggal és császárunk
rendeletével

Ford. Kudlák Lajos

VERS: 3

Súlyával rázmözdült a kukorékolás
meddig...?? meddig...??

!

—: vázsnakra és járdákra kenegetem a velöm
— Mozdulatlanság

Csak megörült fotografiák bagzanak fülemben.
Megtapogattam a némaság-színeket
: Megfeszültség begyújtó kanócnak.

A gimnazisták labdáin sopánkodás
ki a merőség levegőredobott idegein
emberek
kicsavart nyaku krisztusokba bámulás
felkarcoltam a gyökereket — — —
És a kolomposok a megkarmolt színeken olajos szem-
mükből szedik a sarat

Aztán kacagás.

Kacagás!!

Kacagás!!

VERS: 5

Értelmes eszemmel értelmetlenül tudomásulvettem a
vánt jaj ne kérdezzétek mit festek ha nem ereszteném
ki magamból a bolondokat mi lenne kassák szöke-
asszonyságaiból ő ő egy rihogó malteros hordót gör-
gettem szájamra mi alatt csendesesen orgonáznak a
hasamalatti villanykörték annyira telizabáltam magam
menyországgal de ki tehet róla ő nem én csak a római
papa vakargatja csendesesen a talpát és én azt se mond-
hatom neki hujhuj minek is van szerelem a világon
mert most a doktor urak lovakkal kupecolnak és a
babiloni büvölők halála óta most megint ráástitottam
a kapufélfára:

VISSZAFELÉ SEREGNEK A KEREKEK

mégse szakadnak el a hajtószijak mert minden igazság
visszajáról is gazság és nincsen káosz és bortnyiknak
sincs bádokkalapja a feleségétől és barta se örült csak
örültek galoppoznak szemfögében, mert senki se tudja
hogy az ő szívükben a konyhakés parádés misével ki-
náltgatja magát de ki legyen az ő nem én nem ezért
vakargatja csendben a római pápa a talpát nekem
pedig megpuffadt a hasam azóta sincs székem ő ő

Kudlák Lajos

ÚJ MŰVÉSZET

L.

Berlin, 1920/21.

Az expresszionizmus körül felburjánzó művészeti irodalom egyik jelszava az volt, hogy a csak formai mesterkedésekben és finomkodásokban végelegyengült impresszionizmus és l'art pour l'art dekorativitás helyett a világszemléletnek és vallásos kinyilatkoztatásnak jogát sőt kötelességét hirdette, mint elsődleges művészetet meghatározó tényezőket. Csakugyan, a késői Manet vagy Monet és Signac művészetéhez képest, vagy az artisztikum szempontjából hasonlíthatatlanul gyöngébb Liebermannnak és Slevognak csak felületi benyomásokra mozduló passzivitása ellenében Delaunay vagy Kandinsky és Franz Marc, Noide, Heckel és a többi expresszionista mind, szellemi és erkölcsi mélységek forró napra áradását jelentik. De ami összegezés és etikum akad az expresszionizmusban, csakis ebben a viszonylatban állja meg úgy ahogy a helyét. Műhelyt kiemelem a kifejezésre törekvő tegnapi modernket a benyomásokon szétvillaró tegnapi modernekkel való összehasonlításból és oda tartom őket a művészet nagy világszemléleti és formai objektívumai elé, az expresszionizmus szellemét és univerzumot, poklot és mennyországot szelvelgő taglejtései önmagukba hanyatlanak vissza és maradnak annak, amiről ez a művészet se több, se kevesebb: a talajukat és kollektivitásukat veszített egyes polgári intellektuális újabb, talán utolsó erőlködése, hogy a nekik csak negatívumot, töredéket és ketrecet jelentő társadalmi, természeti és civilizációs valóságból valami, állítólag a valóság fölé emelkedő látszat-végtelenbe és egészbe meneküljenek.

Am a hanyatló polgári és tőkés kultúra számára ennél a futásnál útnak csak az agyonhasogatott individualizmus szélső kilengései kínálkoznak. Az expresszionizmus lehet még annyira ellenlábas a impresszionizmusnak, szubjektívizmus és pszichologizmus dolgában csak ott tart, ahol amaz ment tönkre. Sőt, vannak képei és szobrai, artisztikum szempontjából éppen nagyon is szép és hallatlanul finom alkotásai, amelyek gerinctelenségüket, minden objektív élettartalom és világrend híján való pártatlanságukat illetőleg a legfátyolosabb és legillálóbb Whister és Signac föltek is túlszarnak.

Chagall az egyetlen, akinek titokzatosága nem romantikus kijárat az alanyi én lélektani érdekességeibe, hanem mitosszá magasodó objektív életvalóság. A zsidó szegénység ősi, faji és történelmi kérdőjelei, nyomasztó végzettsége és az orosz földnek, parasztnak töretlen primitívsege összegeződnek Chagallban. Rembrandt óta nem volt festő, aki az élet és emberek egészen kicsi, mindennapos tényeinek ekkora jelentőséget tudott volna adni, mint ez az orosz zsidó festő. Herwarth Walden és Koehler gyűjteményeinek Chagall képei a legdöbbenetesebb kinyilatkoztatást jelentik, amit Berlinben modern művészetképen látni lehet.

Hol marad ezektől a sugárzó víz öktől még Franz Marc is, a német expresszionizmus leggazdagabb tehetsége? A Freie Secessión tavaly egy egész teremre való képet állított ki Márciót. Forrón, hullámszerűen ömlő szivárványok ezer prizma át megtört zuhataga tölti be a teret és burkolja, lágyítja álomszerűvé az alig

eszmélő pihegésben vegetáló állapot és természetet. Romantika ez, igazi kékesillagos német romantika, fölriadtan távolba, idegenbe halogatódzó, ábrándos elkváncolás a kemény kényszerűség és formák világából. Campendonk is, akit ugyancsak a Freie Secessión említett kiállításán láttam, minden ázsiai exotikumokkal való próbálkozás mellett is szelíd polgári idillikus festő maradt. Macke (Kronprinzenpalais, 1921. március) sem jutott tovább szép és kedves, fecséző vasárnapi délutáni-étaknálás-sütkézéséről. A holland kiállítás (Thorn-Prikker, Toroop, Schelfhout és még néhányan, Kronprinzenpalais, 1921. február) a maga szelíd kis preraffaelitásával és jó meleg claire obscure interieurjeivel meghatott polgári ellágyulásokban úszott. Hogy Nolde (1920. nyarán a Kronprinzenpalais-ban) annál féltettebb demorologióját akar elhitetni, amikor déltergeri szigetektől hozott emlékek hatása alatt szörnyű álarokokat fest kiaszott ruék, kokottok, fantasztikus fejedelmek és háremhölgyek, vagy biblikus alakok, Máriák és Jézusok képében, ugyancsak keveset jelent. Nolde és Schmitt-Rottluf (Freie Secessión, Möller, Neumann) négerszobor-kultusza egyszerűen iskolás példája annak, hogy a veszített érő polgári intellektualitás hogyan görcsözik el a szelleműlés kívánatának morderfélé ka-laudos örületében. Schmitt-Rottluf fametszeteiben egyébként kétségtelenül van még néha valami asketikus meggyőző erő, de Noldának nagyon is tolakodó technikai ügyessége a virtuoz csetjársón, a festéklélelet pszichológiztikus folyékonyágán való kéjelgés-fajul, akárcsak az egyre inkább sekélyesedő Kokoschkánál. Nolde Kronprinzenpalais-beli kiállításán volt egy eszdeclet, amely az impresszionizmus és expresszionizmus között felütött megállva, világosan bizonyította, hogy a polgári egyenlőség szubjektívizmusán mennyire nem változtat, ha az önmaga élményein való megérzészetülés ható anyagát külső természetbenyomások helyett az u. n. belső megátalásokból veszi. Az expresszionizmusban az eszdeclet és a mintázás érzéki ingerci csak úgy döntő szerepet játszanak, akár az impresszionizmusban, aminthogy a színfelület és a forma minduntalan szeszélyes, ideges megszakadásai az expresszionizmusban is csak arra valók, hogy a szemlélő élményében szubjektív pszichikai folyamatosságot teremtsenek, formák objektív építkezésének, sztatikájának tiszta szemlélete helyett.

Nagyon, nagyon sok a böszég, az áradozás, a mámor az expresszionizmusban. Ezért hiábavalók Meidner (Neumann, 1920) apokaliptikus extázisai, amelyek azt hiszik magukról, hogy alapjában rengetik meg a világot. Ha azt kérni az ember, hogy hát min lelkesedik vagy esik kétségbe ez a festő, meg annyi más expresszionista reggel, délen, este, mindig és mindenütt, nem kap más feleletet a képektől, mint általános és fellengős frázisokat.

Nincsen határozott gondolat, nincsen konkrét ténye scmmiféle anyagi vagy szellemi valóságnak, etikumnak, nincsen objektívítás, amelyből ezek a képek születhettek volna és amelybe beleépíthetnék a maguk fiktív igazságait. Építkezésről, logikáról, konstruktívításról szó sincs. Minden csak élmény, még

egyszer és újra csak „élmény”. Hogy is szólótt valamikor a tétel? „Az egész világ hängulat.” Nos, ma meg élmény az egész világ, ami egyet jelent végeredményben, ha most tragikusabb hűrokat pengetünk is. Még Paul Klee-nek (ismételten szerepelt a Sturmpál, Neumann stb.) egészen tiszta és becsületés artisztikuma sem változtat azon a tényen, hogy az expresszionizmus idegörvényeiből és rezdüléseiből eszelekvő ember és társadalom nem tud megélni. Sőt, menről expresszionistább, azaz menről inkább fantomma szelleműlő ez a művészet, annál kevésbé.

München (1921. április, Paul Cassirer) szelleműdegetése az északi természetet, tehát konkrét bázison kaphatott még valamelyes erőre. A már halott Lehmbruck (Paul Cassirer, 1920 február) szobrai azonban fáradt töprengések és révületek ányékvilágába hanyatlanak. Valóban sok, amikor művészeti írók ezt a szubjektív lírát és csakis lírát a gotika transcendentalizmusával állítják párhuzamba.

Az expresszionizmus nem veszi figyelembe, hogy minden metafizikum egyen fölé hatalmasodó objektív törvényt, minden vallás kollektív dogmát, kategorikus imperatívuszt jelent. A szubjektív megindultság magában még nem elég az üdvösségre és hängulatot esztétikai taglejtésé gyöngül, ha nem reális történelmi háttérökön emelkedik valóságra.

Hogy az expresszionizmus felelőtlen szubjektívizmusra mekkora veszedelmet jelent még nagy tehetőségű művészekre is, arra sajnálatos példa Delaunay. Új kiállítás a Sturmpál teljes család. Mit érünk vele, hogy félkezeszetten keringő színei néha érdekes káprázatotok csóválnak?

Ez a formai derülés az életesség végzetes csökkenésével járt. Delaunay elgicsesedett és túl ezen, megtagadta néhai kozmikus forradalmi aktivitását: expresszionista lett; az irány gyógyíthatatlan, romantikus és szentimentális terheltségével.

Az expresszionizmus, a szellem és a belső szükségesség nevében akarta megváltani a művészetet az étlettel és a valósággal szemben való inferioritásától. De mivel a megváltást az alanyi élmény elé szabott minden tárgyi kényszerűség elikkasztásában látta, próbálkozása halott volt már születéérek pillanatában, Kandinsky első abszolút kompozíciójának sok – (vagy kevés?) értelmiségével. Hogy ideig-óráig megis elevennek látszott, azt pusztán az impresszionizmussal szemben való dialektikus helyzeti előnyének lehet betudni. Ma már bebizonyosodott, hogy ami realitásokkal szemben is győzedelmes, és éppen ezért megint, csak élet- és megint csak valóságos érték akad benne, nem alanyi énkultuszán, hanem objektívumok föl-szivóságán múlik, az aktuális terminológia szempontjából tehát nem – expresszív tényezőkn.

Az expresszionizmus csódjé egyébként – expresszív értékek posztulálása mellőzhetetlen kényszerűség. Az expresszionista ott a legnyilvánvalóbb, ahol ilyen nem építők már megvalósult, vagy tervezett abszurditásait még csak vizsgálhatni sem kell. Már messziről látszik rájuk: az expresszionizmus meghalt. El lehet parantálni.

Mátyás Péter

ZENIT, ZENITIZMUS

Uj művészeti 10 évkövek Jugoszláviában. *)

Mint mindenütt így minálunk is a keresés tüzeben égnek a fiatalok. A világháborútól felzárkolt, tovább-többré elégedetlen emberek ezek. Forradalmi tartalommal teli, aktív emberek kiket dinamizmusuk egyre messzebb hajt. A keresés rengeteg jele mutatkozik Jugoszláviában is, amely már új, felszabadított etikája és esztétikája emberek kísérletezése. Ezek a kísérletezések mély, világszemléleti alapon nyugszanak. Látni rajtuk, hogy írójuk vagy festőjük hogyan látta meg a kaoszt mi vé emelte a művész rendező, megtisztító és felfokozó munkásságán át és mennyit tudott nekünk szomjéhes, háborúutáni európaiaknak megmutatni belőle.

Mert nekünk olyan művészet kell, mely közvetlenül kapcsolódik belénk, nekünk dinamikus művészet kell. Erre minden lehetőségünk meg van, mert hisz nyers dinamikánk bőven kerül. Művészetünk jellegzői: monumentális emóció, tudatosság, koncepció. Hit, erupció és stílus. Stílust akarunk, de az építkezéshöz és nem a játékhoz. Sajnos a lehetőségeket nem sikerült maximálisan kihasználni.

1918/19-ben két nagyjelentőségű írónk Miroslav Krieva és Cesarec „Plamen” címen folyóiratot adtak ki, mely dacára az akkori végtelenül sivár helyzetnek 15 számot ért el és betöltötte legjobb feladatát. Az akkori idők megalkuvás nélküli kritikáját adta és nagy-

*) E cikk írója B. Tokin, a „Zenit” egyik reprezentatív munkatársa, a zenitista mozgalom egyik irányítója és szervezője. (A szerk.)

ban hozzájárult a forradalmi eszmék terjedéséhez. A „Plamen” után egy időre csend lett. Azonban az elindított folyamat továbbberjedt, egy ideig föld alá kényszerülten, majd 1920-ban a „Progres” című belgrádi napilapban meg bővült tartalommal és formával újra fölkerült. A „Progres” naponként közölt cikkeket, verseket. Ebben a lapban foglalkoztak Belgrádon először komoly formában az expresszionizmussal, amelynek ekkor már nagyvonalú követői voltak Zagrebban Ljubomir Micic a költő és a festők közül Gecan, Sumanovic és Tartalja személyében. Belgrádon az expresszionizmust Vinaver és Crnjanski képviselték akkoriban. Sajnos a „Progres” amely napilap voltánál fogva amúgy sem volt központja a belgrádi mozgalmaknak 1920 decemberében megszűnt.

Megjelent azonkívül 1919/20-ban néhány az új művészet szellemében megírt könyv is. Ez volt nagyjából a kozmikus művészet története a „Zenit” megjelenése előtt. A „Zenit” minden előtte volt új törekvést magába foglalt, átértékelt s újáramtelt. A zenitizmus az expresszionizmusból indult ki, áthaladt rajta s elérkezett az absztrakt, meta-kozmikus expresszionizmusig: a legmagasabb művészeti kifejezési formához. Tere a makrokozmosz, központja az ember, akinek megnyilatkozási formája a művészet és filozófia (szintetikus filozófia).

A „Zenit” a mindenki zenitjét, a mindenki életmaximumát akarja, a „Zenit” nem ismer határokat és aktív hittel nyúl minden testvér felé országok határain túl és innen. A mi ellenségeink

azok, akik másokat letérítve az emberhez vezető útról, bennünk az emberhez vissza vezető utat a maguk számára végzetlenül felismerték. Körünk csoportosulnak pedig azok, akik az alkotás jegyében elindultak igazi önmagukhoz, a hittel cselekvő forradalmas emberhez.

A „Zenit” megindítója Ljubomir Micic, aki „Keleti bűn” című munkájában reprezentálja törekvéseit a legteljesebben. Ő írta a „Zenit” első manifestumát. Versei közül a „Rettungswagen” emelkedik ki. Stanislav Vinaver vizionárius fantáziával és temperamentummal megírt prózai erős kválitásokat képviselnek. Milos Crnjanski, Virgil Poljanski, Rastko Petrovic, friss és erőteljes írásokkal gazdagítják az új irodalmat. Dragan dadaista irányban dolgozik. Gecan kimondottan expresszionista festő. Külföldi munkatársaink: Iwan Goll, Georg Kulka, Joseph A. Kaimler, Claire Studer, Fritz Reichsfeld, André Salmon, Max Jacob, Marcel Sauvage, P. Dermel, Florent Fels, Alexis Brown, Percy Noël, Moedugalla, A. Blok, Prampolini, Folgore, Mihályi Ödön, Egon Schiele.

A „Zenit” kétségtelen új fázist új utakat jelent. Célja egy egységes, internacionális összmozgalom megteremtése. Hiszi és vallja, hogy a XX. század teljes filozófiáját és művészetét csak az egész világ művészei és filozófusai képviselhetik: az új művészek és az új filozófusok.

Ennek az internacionális jelenségnek egyik láncszeme és propagátója a „Zenit”.

B. Tokin

MA KÖNYVEI:

Ujvári Erzs: PRÓZÁK

300 példányban. — George Grosz rajzaival. A címlap Kassák Lajostól. 10 számozott rendkívül finom amatőr kiállításra példány ára: 250 K., 50 lei vagy szokol, 25 dinár. Rendes példányok ára: 60 K., 15 szokol vagy lei, 10 dinár, 5 lira, 1 dollár.

Barta Sándor: IGEN

(Elfogyott.)

100 számozott példányban. — Bortnyik Sándor eredeti színes metszetével ára: 50 K., 15 szokol, 10 dinár, 15 lei, 5 lira, 1 dollár.

Kassák Lajos: UJ VERSEK

(Elfogyott.)

200 számozott példányban. — Kassák négy fametszetével ára: 100 K., 15 szokol, 15 dinár, 15 lei, 5 lira, 1 dollár.

Kahána Mózes: EN TE Ő

300 számozott példányban. — Mattisch Teutsch János eredeti linoleum metszetével ára: 40 K., 10 szokol, 10 dinár, 10 lei, 5 lira, 1 dollár.

Bortnyik Sándor:

Linoleum albuma 6 színes metszettel, 25 számozott példányban ára: 350 K., 60 szokol, 30 dinár, 15 lira, 60 lei, 2 dollár. 10 példány rendkívül finom kiállításban 500 K., 100 szokol, 50 dinár, 30 lira, 100 lei, 5 dollár.

A MA pártoló és előfizetési ára:

Pártolótársági díj egy évre: 500 K., 100 szokol, 60 dinár, 100 lei, 50 lira, 50 frank, 50 svájci frank, 10 dollár.

Átandó pártolótársági díj: 1500 K., 500 szokol, 500 lei, 300 dinár, 150 lira, 150 frank, 150 sv. frank, 30 dollár.

Előfizetési díj:

egy évre: fél évre:

300 K.	150 K.
75 szokol	40 szokol
40 dinár	20 dinár
75 lei	40 lei
75 márká	40 márká
20 sv. korona	10 sv. korona
4 dollár	2 dollár
20 lira	10 lira
20 frank	10 frank
8 sv. frank	4 sv. frank

Egyes szám ára:

30 K., 6 szokol, 3 dinár, 6 lei, 5 márká, 1 és fél sv. korona, 25 cent, 2 lira, 2 frank.

MA A amatőr számainak előfizetési ára:

(megjelenik 50 példányban.)

egy évre: fél évre:

500 K.	250 K.
100 szokol	50 szokol
100 márká	50 márká
60 dinár	30 dinár
50 lira	25 lira
100 lei	50 lei
10 dollár	5 dollár

Egyes szám ára:

50 K., 10 szokol, 10 márká, 10 lei, 8 dinár, 6 lira, 1 dollár.

HORIZONT

amatőr könyvtár

Szerkeszti: KASSÁK LAJOS.

első (tiz számból álló) sorozatának

PROGRAMMJA:

Archipenko (megjelent)	Klee
Huelsenbeck és Grosz	Uj Oroszok
(sajtó alatt)	
Schwitters	Marinetti
Apollinaire	Uj Csehek
Tzara	Uj Angolok

A HORIZONT amatőr könyvtárból finom nyomó papíron, 300 számozott példányban időközönként jelenik meg. A könyvtár programja, hogy a mai nehéz viszonyok mellett is legalább a föltétlen érdeklődőkkel az új művészetek nemzetközi reprezentánsait megismeresse. Fölhívjuk tehát barátaink figyelmét, hogy mindazok, akik ennek a magyarban, eddig páratlanul álló könyvsorozatnak akár művészeti, akár bibliofil értékét felismerik, a könyvek csekély megjelenési példányszámára való tekintettel, az egész sorozatra egyszerre tegyék meg megrendelésüket. Egyes példány ára: 120 oszt. korona, 20 szokol, 20 lei, 14 dinár, 14 lira, az egész sorozat egyszerre megrendelve 1000 oszt. korona, 160 szokol, 160 lei, 100 dinár, 100 lira. Minden a könyvtárra vonatkozó küldemény a MA kiadóhivatalába irányítandó: Wien, XIII., Amalienstraße 26. sz. I/II.

„Ma” havonta egyszer megjelenő aktivista művészeti és társadalmi folyóirat. Szerkeszti: Kassák Lajos. Helyettes szerkesztők: Uitz Béla és Barta Sándor. Felelős szerkesztő és kiadó: Fritz Brügel. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Wien, XIII., Amalienstraße 26/11. Németországi képviselőnk: Moholy Nagy László, Berlin-Charlottenburg, Witzlebenstrasse 3. Csehszlovákiai képviselőnk: Kudlák Lajos, Lučeneč, Massarikova u. 11.

VI. évf. 7. szám. Megjelenés dátuma 1921 Junius 1. — A lap minden cikkeért a szerző felel.

Druck: „ElDemühl” Wien, IX., Berggasse 31.